

WILLI A. BOELCKE: Die deutsche Wirtschaft 1930–1945. Interna des Reichswirtschaftsministeriums. Düsseldorf, Droste Verlag, 1983. 389 s. DM 49.80.

Boelcke har med den foreliggende bog fremlagt en i mange henseender nyttig analyse af den tyske økonomi i årene 1930 til 1945. I centrum står det økonomiske opsving – det Boelcke kalder det første tyske »økonomiske mirakel« – efter at nazisterne var kommet til magten 1933, og økonomiens gradvise omlægning til krigsøkonomi fra ca. 1936/37. Bogen er dog i lige så høj en grad en analyse af økonomiministeriet og dets embedsmænd – således som det også fremgår af titlen. I fokus står derfor de personer – fra Hugenberg til Funk – der som økonomiministre i al fald på papiret, og for nogles vedkommende også reelt, havde ansvaret for den økonomiske politik i nazitiden. Forf. har megen sympati for Hj. Schacht (økonomiminister 1934–37), der får æren for at have overvundet den økonomiske krise i Tyskland; også fordi det i vid udstrækning lykkedes Schacht at holde økonomien fri af nazificeringen. Med Görings varetagelse af posten fra 1937 indledtes nazificeringen og skiftet i den økonomiske politik: politiske, ikke længere økonomiske, dvs. omkostningsbestemte, overvejelser kom til at bestemme den økonomiske prioritering.

Det er en grundig og saglig, måske lidt kedelig fremstilling, Boelcke har lavet. Den er baseret på et omfattende skriftligt kildemateriale samt interviews med godt 100 tidligere medarbejdere i økonomiministeriet. I andre henseender er den dog noget begrænset, fordi de mange oplysninger om ministeriet og dets politik, dvs. om sagkundskaben, ikke bruges mere systematisk i forhold til den igangværende diskussion om det nazistiske Tysklands magtforhold. Interessant er påvisningen af, at mange af embedsmændene – langt de fleste var ikke nazister – fortsatte deres karriere i Forbundsrepublikken, og at nogle sågar nåede helt til tops.

Karl Christian Lammers

HANS SODE-MADSEN: Ungdom uden Arbejde. Ungdomsforanstaltninger i Danmark 1933–1950. Studier og kilder 1, Rigsarkivet. Kbh., G.E.C. Gad, 1985. 241 s. Ill. 183 kr.

Det var i begyndelsen af 1930'erne, at politikerne og planlæggerne for første gang identificerede et særligt ungdoms-arbejdsløshedsproblem i Danmark. I 1938 kom den første samlede beskæftigelseslovgivning, efter hvilken staten nu fik mulighed for at tage initiativer. De første statsungdomslejre blev oprettet. De unge opfattede skovl- og trillebør-lejrene på den jyske hede som deportation. Deres modstand forsøgte man at bryde ved at gøre deltagelsen obligatorisk for alle med en vis ledighed. Vægning medførte bortfald af arbejdsløshedsunderstøttelse og socialhjælp. Under besættelsen oprettedes en række nye lejre, men da der især p.g.a. den omfattende værnemagerproduktion efterhånden opnåedes en helt ekstraordinært god beskæftigelsessituation, kom de til at stå halvtomme. Planlæggernes forudsigelser om en fredskrise med massearbejdsløshed holdt ikke stik. Alligevel opretholdtes lejrene – med loven af 1947 – som en art arbejdstekniske skoler for unge arbejdsmænd, ialt nogle få hundrede om året. Men da var deres